

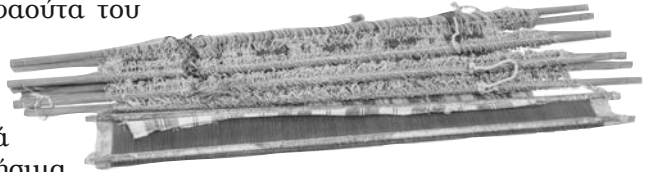
Τα χτένια της προγιαγιάς Ζωηρώς από τη Χρυσίδα

της Ανθής Πέτσα Σαββίδου

Οι ρίζες της οικογένειας μου ξεκινούν σε βάθος χρόνου, επί τουρκοκρατίας και αφού πάμε 5 γενιές πίσω, όταν ο Χρυσιδιώτης Ευγένιος Ζαμπακίδης γέννημα του 1850 παντρεύτηκε τη Λευκωσιάτισσα Αννέτα και ήλθε στον Άγιο Κασσιανό. Ο γιός τους και προπάππος μου, ο Χατζησάββας, αντί να πηγαίνει στην Κυθρέα, κατοίκησε μόνιμα στη Χρυσίδα μαζί με την γυναίκα του, τη Ζωηρώ. Στο σπίτι τους στη μικρή Χρυσίδα με ωραίο κήπο και περιβόλι, μετέφερε τον κοσμοπολίτικο αέρα της πρωτεύουσας: Γεμάτο πλουσιοπάροχα με σκαλιστά έπιπλα, πορσελάνες σοφάδες και καναπέδες.

Η προγιαγιά μου, όπως αφηγείται η μάνα μου, πραγματική κυρία. Της άρεσε να γυρίζει καθάλλα στο άλογό της τα χωράφια έχοντας το όπλο χιαστί στη ράχη. Αλώνιζε τα κτήματα και τα περιβόλια τους, έδινε οδηγίες και έκανε παρατηρήσεις. Της άρεσε και το «έξω» στα χωράφια αλλά και το κουμάντο στο νοικοκυριό της. Όλοι αγαπούσαμε τη Χρυσίδα. Ο θείος μου, εγγονός της Ζωηρώς έκαμε σχέδια στον Λέβα τον αρχιτέκτονα για να κτίσει εκεί το σπίτι του. Μάλιστα ο παππούς μου ο γιατρός ο Σαββίδης, αν και Δικωμίτης αγαπούσε το σπίτι και ήθελε «*άμα πεθάνω να θαφτώ δαμαί, κάτω που τα δυο κυπαρίσσια της αυλής*».

Όταν οι ιδιοκτήτες έφυγαν από τη ζωή, πολλά από τα υπάρχοντα κατά καιρούς μεταφέρθηκαν στη Λευκωσία. Οι πελώριες φωτογραφίες του γενάρχη Ζαμπακίδη και της Ζωηρώς, τα περίτεχνα ασημικά, οι δίσκοι, οι οπαλίνες και οι πορσελάνες, βρίσκονται σήμερα στο σπίτι μου, κειμήλια από τους προπάτορές μου. Η φαούτα του πλυσίματος, το ινύ που όργωνε τα κώματα της Κυθρέας, ο μύλος του καφέ. Και μιά τεράστια και βαρειά εξώπορτα, με κωμοδρομήσιμα καρφιά και ενώματα. Είναι όλα οι συνδετικοί κρίκοι με τους προγόνους μου. Το κάθε αντικείμενο μου μιλά, μου εξιστορεί, και μνημονεύει τους ιδιοκτήτες του.

Ξεχωριστή δέση όμως διεκδικούν τα χτένια αργαλειού της Ζωηρώς και το αδράχτι. Και στα χτένια πάνω, ένα μικρό κομμάτι ύφασμα, απομεινάρι, από το υφαντό που κάποια υφάντρα, μπισοτική της προγιαγιάς μου, με τέχνη ύφανε για χάρη της. Με μεταξύ που η προγιαγιά Ζωηρώ έβγαζε από το καματερό που μεγάλωνε, όπως έκαναν και οι άλλες γυναίκες της Κυθρέας. Με μεταξοσκώληκες που τρέφονταν από τα φύλλα των συκαμινιών που αφθονούσαν στην Χρυσίδα. Και που ο μεταξάς με επιδέξιες κινήσεις μετάτρεπε τα κουκούλια σε μεταξένιες κλωστές, τις κλωστές σε «βρουλιά». Για να γίνουν οι μεταξωτές μακριές νυκτικές του Χατζησάββα και της Ζωηρώς, περίτεχνες, στολισμένες με χειροποίητες δαντέλες...

(Βασισμένο σε προφορική αφήγηση του Γιώργου Σέρβου)